

Innovationsområdet

Personlig hälsa

– Position 2020

Innovationsområdet Personlig hälsa utgår från utmaningar med en växande och åldrande befolkning, ökade välfärdssjukdomar och knappa resurser för det ökade vårdbehovet. Vi vill möta en ökad efterfrågan på smarta och ofta individualiserade lösningar med hjälp av innovationer som bidrar till förbättrad vård, hög livskvalitet och ökad hälsa. Inom innovationsområdet Personlig hälsa arbetar vi med lösningar som kan skalas upp, nå internationella marknader och utveckla Skåne.

Personlig hälsa – Position 2020

Detta dokument pekar ut riktningen för arbetet med innovationsområdet Personlig hälsa som är ett av tre prioriterade områden i den internationella innovationsstrategin för Skåne. Visionen är att bli "Europas mest innovativa region 2020".¹ För att nå dit på fyra år identifierar detta styrdokument möjligheter och hinder för innovation samt konkreta åtgärder.

Innovationsområdet Personlig hälsa utgår från utmaningar med en växande och åldrande befolkning, ökade välfärdssjukdomar och knappa resurser för det ökade vårdbehovet. Vi vill möta en ökad efterfrågan på smarta och ofta individualiserade lösningar med hjälp av innovationer som bidrar till förbättrad vård, hög livskvalitet och ökad hälsa. Inom innovationsområdet Personlig hälsa arbetar vi med lösningar som kan skalas upp, nå internationella marknader och utveckla Skåne.

¹ En internationell innovationsstrategi för Skåne 2012-2020

Prioriterade utvecklingsområden mot 2020

1. En nationell nod för mHälsa:

För att Sverige utifrån befintlig kompetens ska kunna bidra till nya företag inom området behövs en nationell nod för m-hälsa. Den bör byggas runt en utvecklingsmiljö för mobil- och uppkopplad hälsa, ett internationellt institut för digitalisering och en nationell testbädd för mobil- och uppkopplad hälsa.

2. En nationell nod för livsmedel och hälsa

Det finns ett stort behov av att utveckla ett samarbete mellan landets regioner kring livsmedel, mat och måltidslösningar kopplat till innovationsområdet Personlig hälsa. Det pågående arbetet med att ta fram regionala livsmedelsstrategier samt framtagandet av en nationell livsmedelsstrategi underlättar ett sådant samarbete. Utgångspunkten bör vara respektive regions unika förutsättningar och pågående satsningar. Men för att samarbetet skall ta fart krävs initiativ och ledarskap. Skåne har förutsättningar för att inom ramen för satsningen på innovationsområdet Personlig hälsa ta ett nationellt ledarskap och bjuda in till regionala samarbeten.

3. Starkare internationell ansats

Skåne har i arbetet med att få en livsmedels KIC till Skåne fokuserat på gränslandet mellan hälsa, livsmedel och smarta material. Det finns ett stort behov av internationellt samarbete mellan regioner i detta område för att därigenom attrahera fler investeringar i Skåne och stärka den befintliga forskningen och utvecklingen.

Varför innovationsområdet Personlig hälsa?

Europa 2020 och smart specialisering

År 2010 lanserade Europeiska kommissionen tioårsstrategin Europa 2020 med fokus på ekonomisk återhämtning. Innovation lyftes där fram som ett särskilt prioriterat område, med ökad samverkan mellan medlemsstaterna som en beståndsdel. Medlemsstaterna skulle också identifiera nationella och regionala styrkor och ta fram så kallade smarta specialiseringsstrategier.

Den internationella innovationsstrategin för Skåne lanserades 2011 och var en av Europas första smarta specialiseringsstrategier. I denna prioriterades tre områden för gemensam mobilisering - innovationsområdena Personlig hälsa, Smarta hållbara städer och Smarta material. De har alla förankring i regional kompetens och de två första speglar såväl regionala som globala utmaningar.

En avgörande faktor för innovationsområdenas framgång är öppenhet för interaktion mellan olika aktörer, särskilt i samband med så kallad öppen innovation. Med detta menas att företag och organisationer systematiskt letar efter innovationer utanför den egna organisationen och genom förståelse för att relationer är avgörande för innovation bjuder in fler aktörer för att bidra i innovationsprocessen.

Den internationella innovationsstrategin med de tre innovationsområdena var viktiga byggstenar för den regionala utvecklingsstrategin Det öppna Skåne som togs fram genom analyser, möten och samtal med kommuner, myndigheter, näringsliv, branschorganisationer, idéburen sektor med flera under 2012-2014. Strategin Det öppna Skåne har en vision om att Skåne ska bli en öppen region med livskvalité i världsklass, ledande innovationskraft, en stark tillväxtmotor och förmåga att attrahera internationellt näringsliv, kapital och talang.

Ett gränsöverskridande innovationsområde

Satsningen på innovationsområdet Personlig hälsa bygger på utvecklingen mot ett samhälle där medborgarna är friskare och lever längre samtidigt som de har fler välfärdssjukdomar och ställer nya och högre krav på hälso- sjukvården. Parallellt med detta ökar utbudet av vård, omsorg och hälsofrämjande insatser från nya aktörer. Det alltmer uppkopplade samhället ger dessutom nya möjligheter att både individ- och platsanpassa varor och tjänster inom vård och omsorg ofta benämnt "personalized medicine" och välfärdsteknologi. Alla möjligheter tas dock inte alltid tillvara, det kan bero på att lösningarna är okända eller att införande hämmas av äldre teknisk infrastruktur. Många av utmaningarna är regionala men kan inte lösas av en enskild region, ett landsting eller en kommun. De kräver nya samarbeten kommunalt, regionalt och nationellt som inkluderar akademi och näringsliv.

En stor del av området personlig hälsa handlar om e-hälsa och m-hälsa. Med e-hälsa menas användningen av informations- och kommunikationsteknik för att förbättra förebyggande arbete, diagnos och behandling samt för stöd och utveckling av livsstil och förbättrad hälsa. Begreppet m-hälsa avser användningen av mobil utrustning som mobiltelefoner och läsplattor för arbete runt patienten, personlig digital assistans samt mobila hälsoapplikationer för självdiagnostisering och hälsoövervakning. m-hälsa är därmed en del av e-hälsa.

Andra viktiga delar av området rör hälsofrämjande mat och livsmedel med forskning och utveckling som sträcker sig över de traditionella ämnesgränserna.

Bred kompetens i regionen

I Skåne finns redan i dag kompetenser inom de viktigaste beståndsdelarna för utveckling av moderna lösningar inom innovationsområdet Personlig hälsa.

Inom akademien, näringslivet och det offentliga finns ledande forskning och utveckling inom life science, livsmedel, material och mobilteknik. Den medicinska forskningen vid lärosätena är inom många områden världsledande. Forskning, utveckling och företagande inom hälso- och sjukvård i Skåne har framför allt fokuserat på läkemedelsområdet och medicinteknikområdet. Dessutom finns närliggande teknisk forskning som exempelvis nanoteknik och livsmedelsteknik. Därutöver förväntas forskningsanläggningarna ESS och Max IV attrahera forskare och företag som vill testa nya material inom många discipliner, särskilt inom life science. Studier visar att hela 60 procent av de direkta industrianvändarna av spridningstekniker med neutron- och synkrotronljus, såsom ESS och Max IV, kommer från life science-industrin.²

² Dosch & Van de Voorde (2009): "GENNESYS White Paper – A New European Partnership between Nanomaterials science & Nanotechnology and Synchrotron Radiation and Neutron Facilities", p. 277.

Var är vi i dag?

Förutsättningar och utmaningar i det regionala innovationssystemet

I Skåne finns goda förutsättningar för ett framgångsrikt arbete inom området Personlig hälsa. Samtidigt måste ett antal utmaningar mötas för att nå de uppsatta målen.

Den svenska offentligt organiserade hälso- och sjukvården har ur ett internationellt perspektiv stora fördelar som tillgänglighet, hög kvalitetsnivå, goda register och stor användning av mobila plattformar. Rätt utnyttjat kan detta göra Sverige internationellt attraktivt för entreprenörer och industri.

Inom life science-branschen pågår för närvarande en internationell konsolidering där företagen koncentrerar sina forskningsenheter till allt färre platser. Därutöver finns också en strukturomvandling som bland annat leder till en outsourcing av viss forskning och utveckling. De senaste åren har flera företag inom life science-industrin dragit ner på verksamheten i Skåne. I samband med AstraZenecas nedläggning genomfördes en bred regional samverkanssatsning på området Medicon Village som placerades i AstraZenecas tidigare lokaler och i dag arbetar där fler personer än tidigare. Därutöver finns i hela Greater Copenhagen ett mycket stort kluster av läkemedelsföretag.

Förutsättningarna för att bidra till en digital omvandling av vård och omsorg är goda i regionen. Särskilt gäller detta den mobila värdekedjan; från elektronik, sensorer, bildhantering och big data analyser till användargränssnitt och produktifiering. Kompetens inom området har byggts upp av en stark svensk industri kompletterad med ledande akademisk forskning inom mobilområdet i Skåne. Den akademiska forskningen är också knuten till industrin med långvariga forskningssamarbeten. Områden som telekom, bildhantering, digital media och internet of things kan tillsammans bidra till en förnyelse av industrin.

Malmö högskola och Lunds universitet utgör ett starkt akademiskt nätverk i Sverige som täcker kedjan hårdvaruutveckling, algoritmer, mjukvara, nätverk, användarinterface och applikationer. En utmaning är att i pågående omställning vid Sony Mobile tillvarata den frigjorda spetskompetensen inom området mobil och digital hälsa.

Förutom en stark life science-sektor och IT-sektor utgör livsmedelssektorn i Skåne en resurs inom innovationsområdet Personlig hälsa. Mat är en avgörande hälsofaktor och i Skåne finns god kompetens inom antidiabetesforskning och functional foods. Särskild företagsrådgivning och goda fysiska miljöer för innovation, såsom Medicon Village, Medeon, inkubatorn SMILE samt Krinova är också tillgängligt för innovationsområdet Personlig hälsa.

De offentliga aktörerna har erfarenhet av att agera beställare genom innovationsupphandling. För att underlätta detta erbjuder Region Skåne ett särskilt stöd till externa leverantörer och personal som vill bidra till utveckling av vård och omsorg med nya innovationer.

Ett utvecklat innovationssystem kräver tillgång till kapital för både stödverksamheter och företagsinvesteringar. Det regionala offentliga kapitalet används i första hand till stödinsatser, medan det nationella riskkapitalet i högre grad kan gå till enskilda företagsinvesteringar. Inget finansieringssystem är komplett utan privat kapital för företagen. I regionen finns flera privata investerare i form av affärsänglar och fonder men det krävs insatser för att öka kapitalmarknadernas intresse för investeringar i företag i regionen.

Hela regionen och dess aktörer står inför flera utmaningar. I en analys genomförd i samband med framtagande av en strategi för Region Skånes arbete med life science utpekas följande brister. Tillgången till riskkapital är begränsad och kommersialiseringen av forskning och idéer är svag. Det regionala sjukvårds-

systemet saknar tillräckliga incitament och utrymme för klinisk forskning och testning. Innovationssystemet anses för ineffektivt och det regionala varumärket är otydligt. Detta riskerar att förvärras av en avtagande integration i Greater Copenhagen.

Pågående arbete 2013-2016

För innovationsområdet Personlig hälsa spelar utförarna av den offentliga vården en nyckelroll. Region Skåne kan bli en motor för innovation genom att vara kravställare, samverkanspartner och tidig kund i utvecklingen av framtidens välfärdstjänster.

För att stärka denna roll bildades bolaget Innovation Skåne genom en sammanslagning av Teknopol, Innovator Skåne och ClinTrials Skåne. Där erbjuds professionell affärsrådgivning till entreprenörer, innovatörer, forskare och andra med goda idéer och ambitionen att bygga starka, internationella företag. Sedan 2015 pågår en nordisk satsning på framtidens företag inom m-hälsa i projektet Nordic Connected Health Star Track. Detta består av ett femtiotal företag med hög potential. Utöver affärsrådgivning via partners (inkubatorer och kluster) får startupföretagen särskild rådgivning för att snabbare nå nya kunder internationellt. Företagen får också kontakter för samarbeten med bland andra Telia HealthCare, Philips, Doro, Ericsson och Huawei. Via partners i Stockholm, Oslo, Köpenhamn och Silicon Valley får företagen tillgång till etablerade kontakter med potentiella kunder och finansärer över hela världen.

Region Skåne tog under 2014 fram en särskild strategi för life science och våren 2016 beslutades om en strategi för e-hälsa. I strategin för e-hälsa ryms bland annat självbetjäningstjänster gällande incheckning/ankomstregistrering, betalning och frikort, liksom satsning på virtuell vårdcentral, vårdprocesser för kroniker, stöd till mobila team samt prevention och förebyggande hälsovård.

Tillsammans med aktörerna inom FIRS finns planer på att göra Skåne till en nationell nod för m-hälsa. I detta ingår en satsning på en testbädd, ett förslag till uppdrag för ett institut för digitalisering i samarbete med RISE samt att Region Skåne själva planerar en utvecklingsmiljö för mobil- och uppkopplad hälsa som bland annat inkluderar Nordic Connected Health Star Track.

Nationellt bedrivs i organisationen SweLife samarbete med andra regioner, företag och lärosäten som samlar kompetens och utvecklar nya modeller för innovation inom Life Science.

Var vill vi vara 2020 inom innovationsområdet Personlig hälsa?

Målet med arbetet inom innovationsområdet Personlig hälsa är att: Skåne ska 2020 vara internationellt ledande i att skapa, testa och implementera innovationer för Personlig hälsa.

Skåne ska då ha friska medborgare, friska företag och ett friskt innovationssystem. Såväl offentliga som privata aktörer ska redan 2020 leva visionen om att vara Europas mest innovativa region genom att beslut om exempelvis investeringar och ny verksamhet ska främja innovation. Mycket av ansvaret för området Personlig hälsa ligger på kommuner och regionen. Dessa bör därför främja nyskapande verksamheter i både egen och upphandlad verksamhet. Allt för att Skåne ska vara Sveriges ledande region i att utveckla, erbjuda och använda digitala tjänster inom hälso- och sjukvården. Detta kommer att kräva ett nära samarbete med de regioner som redan har väl utvecklade system på området och en hög grad av life science-företag.

Fler mötesplatser som underlättar utbyte mellan industri och akademi bör finnas på plats. Som ett led i detta bör ambassader och Business Sweden informera om möjligheterna i Sverige. Därutöver bör nationella aktörer som RISE, Vinnova och Vetenskapsrådet genomföra insatser i Skåne som stärker utbytet mellan forskning och industri.

Uppkopplad hälsa

Hälso-sjukvård

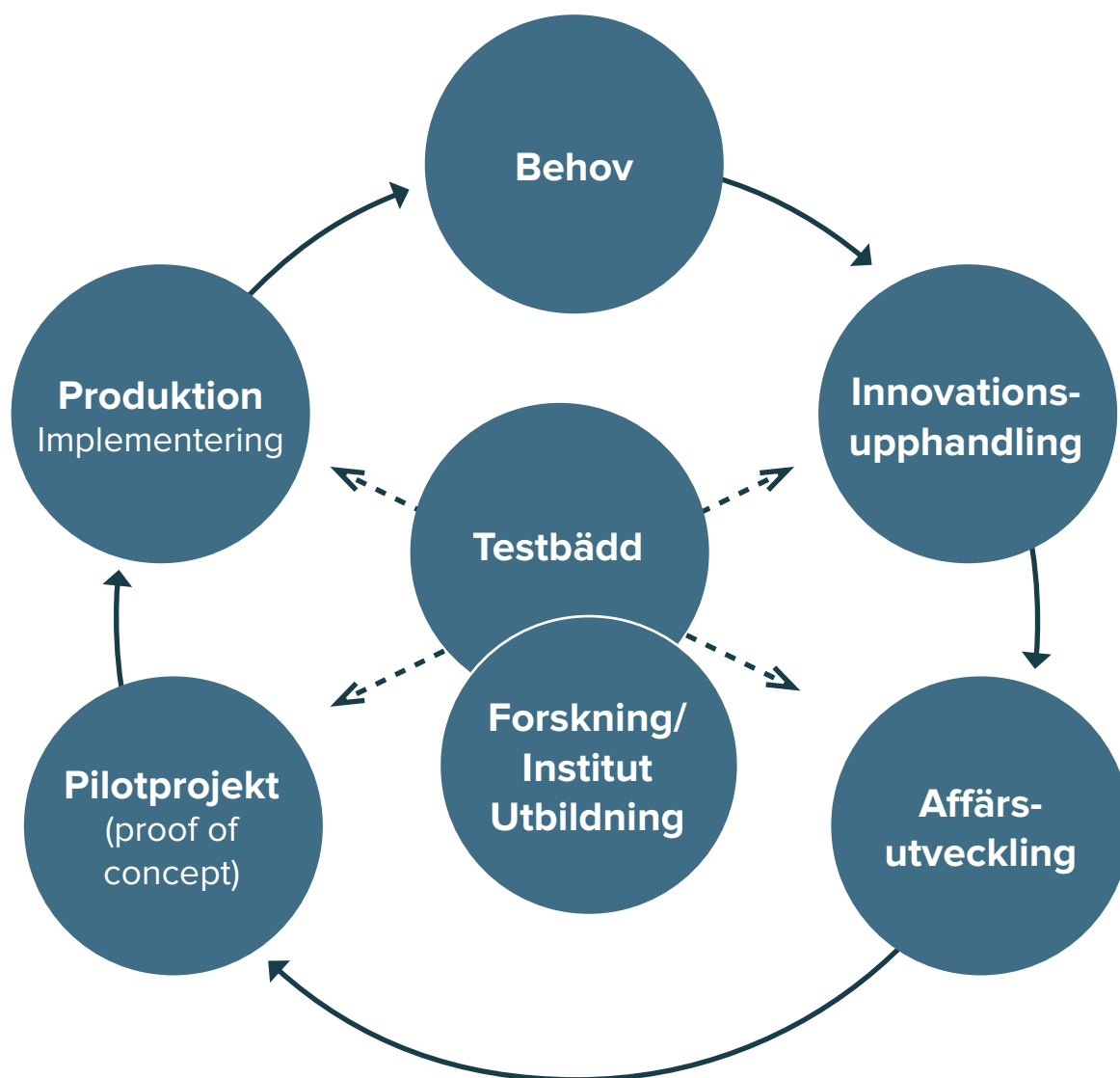
Resultat näringsliv

- Fler innovativa företag
- Fler och starkare företag
- Stärkt internationell konkurrenskraft

Kommuner/städer

Resultat offentliga organisationer

- Nya innovativa lösningar
- Höjd kvalitet
- Sänkta kostnader

Prioriterade utvecklingsområden

Följande tre utvecklingsområden är särskilt viktiga fram till 2020..

1. En nationell nod för m-hälsa

Digitalisering och mobilisering av såväl industrin som av hälso- och sjukvården står för dörren. De länder och företag som tidigt utvecklar nya varor och tjänster kommer att kunna verka på en internationellt växande exportmarknad och samtidigt stärka kvaliteten i den egna verksamheten. Särskilt växer området m-hälsa där appar, mobiler och teknisk utrustning följer med patienten och underlättar både vårdens och individens vardag.

Utvecklingsbehov

För att Sverige utifrån befintlig kompetens ska kunna bidra till nya företag inom området behövs en nationell nod för m-hälsa. Den bör byggas runt en utvecklingsmiljö för mobil- och uppkopplad hälsa, ett internationellt institut för digitalisering och en nationell testbädd för mobil- och uppkopplad hälsa.

Exempel på prioriterade åtgärder

- Samverka kring uppbyggnad av en internationell utvecklingsmiljö för mobil- och uppkopplad hälsa samt gemensamt ansöka om utvecklingsmedel för detta
- Samverka kring utveckling av en nationell testbädd för mobil- och uppkopplad hälsa
- Samarbeta med övriga regioner och landsting med hög grad av forskning och utveckling inom life science

2. En nationell nod för livsmedel och hälsa

Skåne har ett starkt ekosystem för livsmedel och är Sveriges ledande livsmedelsregion. I detta ingår flera starka kluster, science parks och en tradition av gränslöst samarbete mellan företag, akademi och näringsliv. Skåne är därmed en naturlig bas för ett nationellt samarbete mellan regioner, lärosäten och företag.

Utvecklingsbehov

Det finns ett stort behov av att utveckla ett samarbete mellan landets regioner kring livsmedel, mat och måltidslösningar kopplat till innovationsområdet Personlig hälsa. Det pågående arbetet med att ta fram regionala livsmedelsstrategier samt framtagandet av en nationell livsmedelsstrategi underlättar ett sådant samarbete. Utgångspunkten bör vara respektive regions unika förutsättningar och pågående satsningar. Men för att samarbetet skall ta fart krävs initiativ och ledarskap. Skåne har förutsättningar för att inom ramen för satsningen på innovationsområdet Personlig hälsa ta ett nationellt ledarskap och bjuda in till regionala samarbeten.

Exempel på prioriterade åtgärder

- Ta initiativ till regionalt samarbete mellan regioner i södra Sverige kring livsmedel och hälsa
- Tillsammans med regionerna i södra Sverige utveckla ett nationellt nätverk kring livsmedel och hälsa
- Identifiera frågor där Skåne har förutsättningar att ta en nationell ledarskap för samarbetet

3. Starkare internationell ansats

Greater Copenhagen är en av Europas ledande innovationsregioner särskilt inom områdena livsmedel och hälsa. Världens tredje största matkluster finns i regionen, med en hög koncentration av livsmedels- och livsmedelsrelaterad industri, ledande universitet inom livsmedelsområdet samt innovationsorganisationer för hela livsmedelskedjan.³ Klustret är det snabbast växande livsmedelsklustret i Europa.⁴ Danmark och Sverige är världsledande på innovation inom livsmedelsområdet med ledande business incubators och ett ökande antal små och medelstora företag inom livsmedelssektorn. Skåne har därutöver en globalt sett hög innovationsnivå.⁵ Kombinationen av en väl utvecklad IT- och innovationsindustri med livsmedelsteknik gör Skåne internationellt attraktivt för företag och entreprenörer.

³ http://www.wageningenur.nl/upload_mm/9/3/0/5464703b-e58b-4cc1-b87b-0c733130950c_Rapport%202013-036%20vGalen_DEF_WEB_UK%20SUMMARY.pdf

⁴ *ibid.*

⁵ <http://www.vinnova.se/sv/Aktuellt--publicerat/Nyheter/Nyheter-2015/2015-09-17-Sverige-pa-tredjeplats-i-global-innovationsrankning--/>
<https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/gii-full-report-2015-v6.pdf>

Utvecklingsbehov

Skåne har i arbetet med att få en livsmedels KIC till Skåne fokuserat på gränslandet mellan hälsa, livsmedel och smarta material. Det finns ett stort behov av internationellt samarbete mellan regioner i detta område för att därigenom attrahera fler investeringar i Skåne och stärka den befintliga forskningen och utvecklingen.

Exempel på prioriterade åtgärder

- Ta ett internationellt ledarskap för samhandling kring, livsmedel, hälsa och material genom att som ett första steg bygga upp en nordisk nod och mötesplats
- Vidareutveckla denna nordiska nod i ett europeiskt sammanhang genom att ta initiativ till samarbeten inom exempelvis European Agri Food Platform och andra europeiska samarbeten
- Sammanför arbetet med att skapa ett nationellt nätverk med de insatser som görs internationellt
- Lyfta upp frågor om Personlig hälsa inför kommande programperiod inom EU

Arbetsprocess

För att driva på utvecklingen av systemet kopplat till innovationsområdet Personlig hälsa inleddes ett arbete med att ta fram en life science strategi för Region Skåne 2013, vilken antogs av regionstyrelsen i december 2014. Till skillnad från de andra innovationsområdena Smarta material och Smarta hållbara städer inrättades ingen så kallad strategisk grupp eller tillsattes särskild resurs inom Region Skåne för innovationsområdet Personlig hälsa. Stora delar av det operativa arbetet med utveckling av innovationsområdet Personlig hälsa har istället bedrivits inom ramen för ordinarie utvecklingsverksamhet vid Region Skåne samt genom organisationen Innovation Skåne, som bildades 2015 genom en sammanslagning av Teknopol, Innovator Skåne och ClinTrials Skåne.

För att underlätta arbetet framöver föreslås att en strategisk grupp bestående av berörda aktörer i FIRS

skapas på motsvarande sätt som redan finns för de andra två innovationsområdena.

Framtagande av detta dokument har förankrats genom diskussioner och möten med ett stort antal deltagande organisationer och beslutades av FIRS den 16 juni 2016. Därefter vidtar arbetet med att planera och utföra arbete i linje med detta dokument dels genom samordning och utbyten i den strategiska gruppen för smarta material, dels av de individuella organisationerna som ingår i FIRS. Detta dokument fokuserar på vad som ska vara uppnått 2020 för att arbetet inom innovationsområdet Personlig hälsa ska kunna utvecklas positivt även i framtiden. De föreslagna åtgärderna i detta dokument kommer att följas upp och revideras av FIRS årligen fram till 2020. Ansvaret för beredning av denna uppföljning är den föreslagna strategiska gruppen för innovationsområdet Personlig hälsa.

Mer att läsa:

En internationell innovationsstrategi för Skåne 2012-2020

OM FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSRADET I SKÅNE (FIRS)

FIRS är ett organ för att samla Skånes nyckelaktörer inom det offentliga, akademi och näringsliv för att agera tillsammans. Målsättningen med FIRS arbete är att stärka forsknings- och innovationskraften och göra Skåne till Europas mest innovativa region 2020. Rådet består av ledarna från Skånes kommuner, lärosäten, region och näringsliv.

Läs mer om FIRS